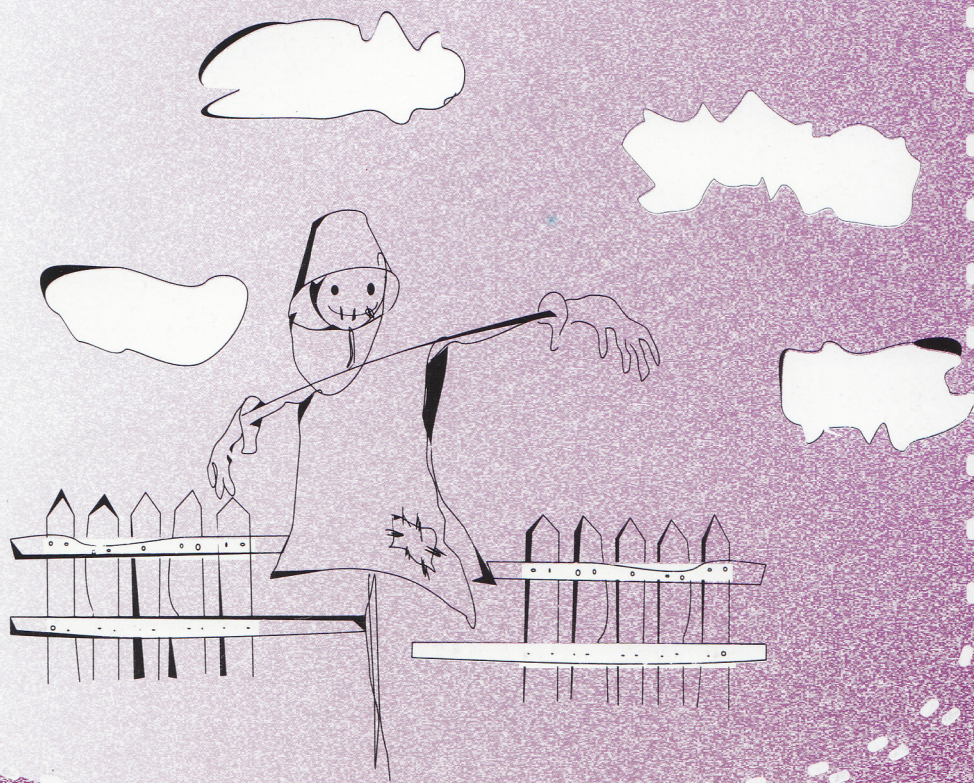

Eugenija Jakimavičienė
Laima Vasiliauskienė

..... mokyklos
..... klasės mokinio.....
.....

***KALBOS UGDYMO PRATYBŲ
SĄSIUVINIS***
5 dalis

UDK 808.82(076)

Ka-177

Jakimavičienė, Eugenija, Vasiliauskienė, Laima

*Ja-171 Kalbos ugdymo pratybų sąsiuvinis. V dalis/ Eugenija Jakimavičienė, Laima Vasiliauskienė.
– Šiauliai: K.J.Vasiliausko įm.: 2003. – 40 p.*

Šis sąsiuvinis parengtas pagal E.Jakimavičienės logopedinių pratybų teminius išplanavimus (žr. Jakimavičienė E. I–IV mokinių rašymo ir skaitymo sutrikimų šalinimas. – Šiauliai, 2000).

Pratybų sąsiuvinis skirtas bendrojo lavinimo mokyklų trečiųjų klasių mokiniams darbui per logopedines pratybas rugsėjo – gruodžio mėnesiais. Jame pateikiamos užduotys vaikų sakytinei kalbai lavinti, rašymo ir skaitymo įgūdžiams tobulinti.

Šiame sąsiuvinyje siūlomas užduotis nebūtina atlikti eilės tvarka. Svarbu atsižvelgti į mokinio galimybes ir kalbos ypatumus, užduotis kūrybiškai patikslinti, adaptuoti.

Metodinė priemonė pravers tėveliams bei pradinių klasių mokytojams, kurie papildomai dirba su vaiku.

UDK 808.82(076)

Recenzavo logopedė ekspertė Zita Mamonienė

Piešiniai Eglės Butkutės

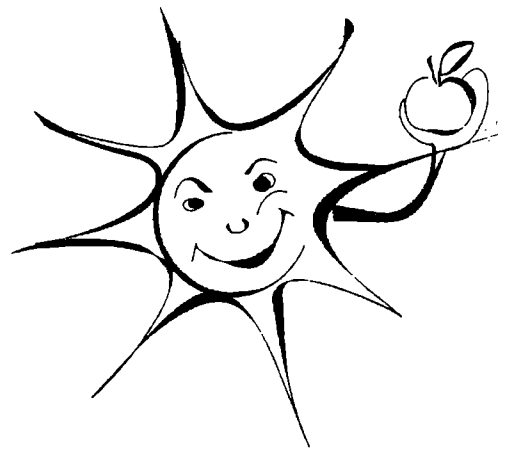
ISBN 9955-564-29-6 (V dalis)

© Eugenija Jakimavičienė, 2003

© Laima Vasiliauskienė, 2003

© Lietuvos logopedų asociacija, 2003

© K. J. Vasiliausko įm., 2003

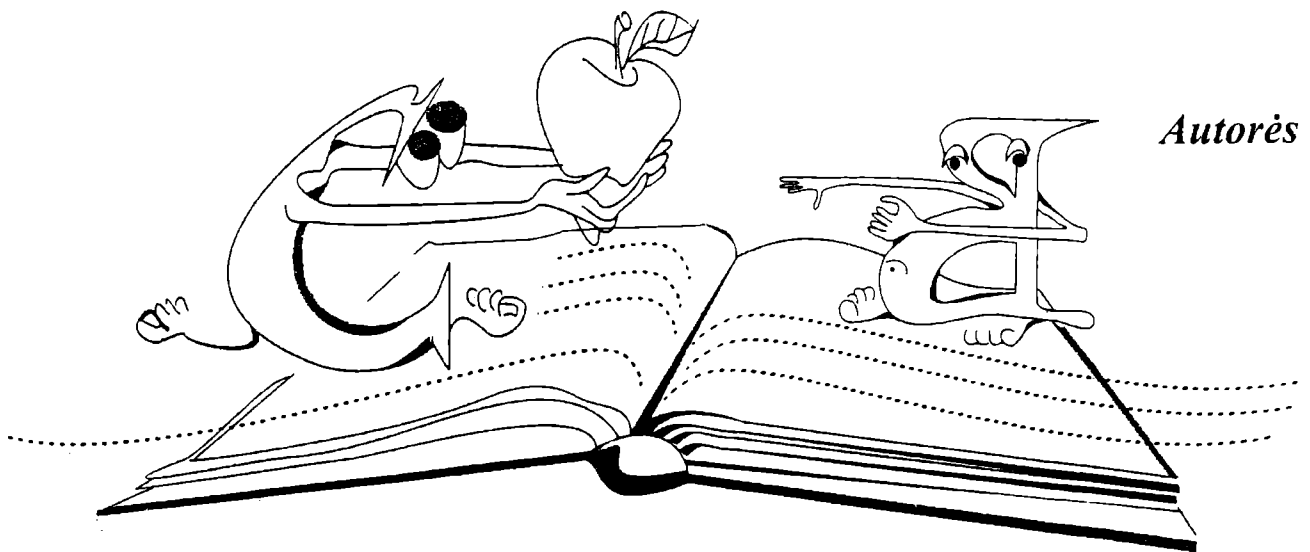
Mielasis trečioke!

Ruduo dovana Tau daug nuostabių spalvų ir sukelia įvairias nuotaikas: linksmą ir giedrą, niūrią ir liūdną...

Linksmą, kai saulė šelmiškai šypsosi danguje, sode bumbsi obuoliai, o pamokos lekia taip greitai ir įdomiai, jog atrodo trumpesnės už pertrauką.

Liūdną, kai nesiseka – skaičiai pasislepia, raidės neklauso, o žodžiai tyli.

Šis pratybų sąsiuvinis padės Tau prisiminti tai, ką išmokai su draugais klasėje. Tikimės, kad jis padės sudrausminti raides ir prakalbinti žodžius.

1. Skaityk ir aiškiai tark garsus. Kuri raidė – *i* ar *y*, *u* ar *ū* – praleista?

Ž__di, ram__nė, ryš__lys, m__limas, sąsiuv__nis,
v__tur__s, virš__nė, kakt__sas, pag__rūnas, taik__n__s,
mėl__nas, an__kas, ž__burėl__s, šul__n__s, susir__pino,
b__relis, skait__klis.

2. Prisimink rašybos vadovo patarimus, kuriuos išmokai pamokoje.

- Perskaityk sakinį.
- Nuspalvink ir įsidėmėk sunkesnės rašybos žodžius.
- Įsimink sakinį ir jį uždengęs parašyk į sąsiuvinį.
- Pasitikrink, ar gerai parašei.

Rytą Povilas išskuba į kiemą. Smalsiai apžvelgia ūkį. Patvoryje gaidys ieško sliukų. Žąsys garsiai gadena. Jos prašo grūdų. Medžių pavėsyje snaudžia katė Micė. Daug darbų laukia Povilo.

3. Skaityk žodžius poromis ir įsiklausyk, kaip tari: balsį *o* ir dvibalsį *uo*; balsį *ė* ir dvibalsį *ie*.

o

ie

uo

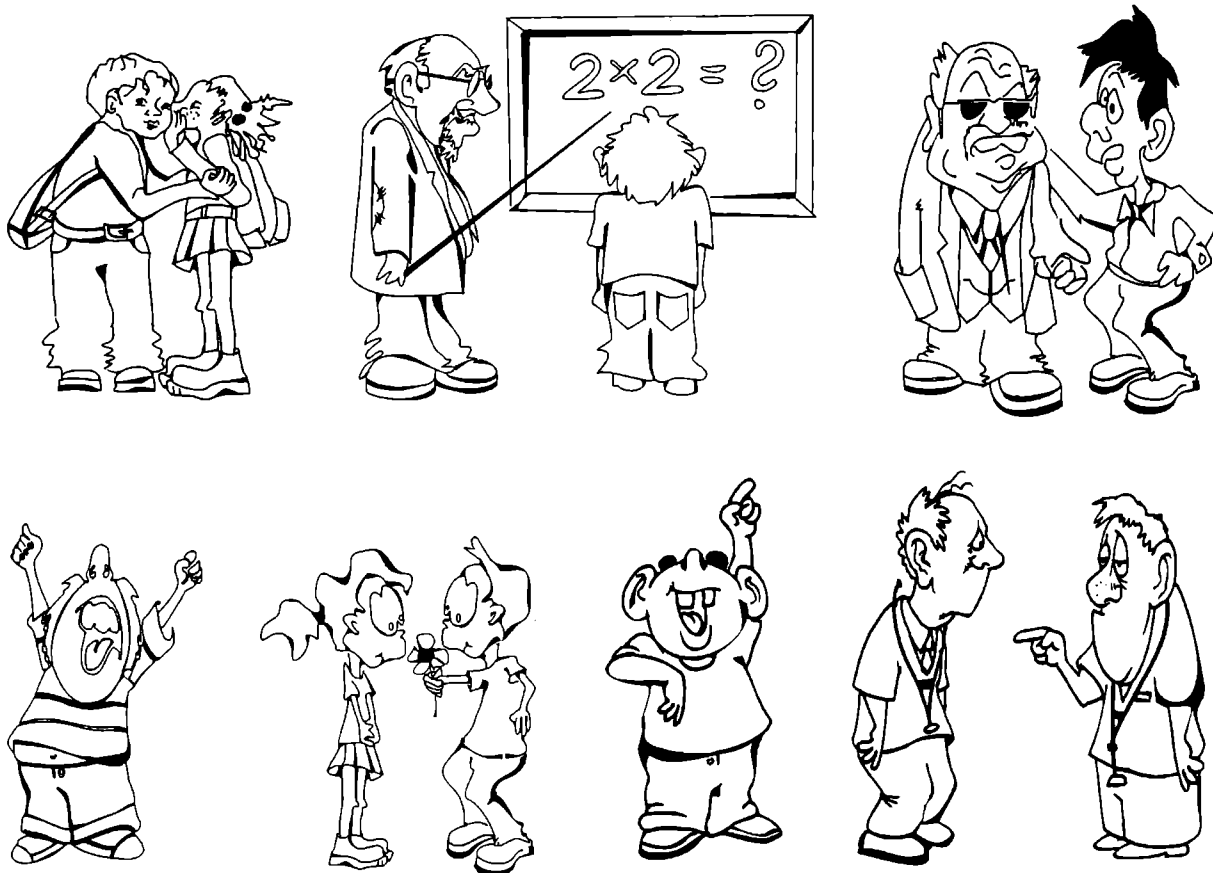
ė

ola – uolus
sodas – suolas
groto – gruodis
balnoti – kvėpuoti
vargonai – obuoliai

ėdžios – ieško
pėda – pieva
tėvai – kviečiai
bėgikas – lietuvis
varnėnas – kiekvienas

4. Visi čia nupiešti žmonės kalba. Surask, kuris iš jų *prašo, stebisi, plepa, šnibžda, barasi, šaukia, klausia, šneka*.

5. Klausyk, kaip tariami žodžiai, ir įrašyk praleistas raides.

ė-ie M__ta, k__mas, r__da, š__rė,
sk__tis, l__pa, v__nas, r__tis, s__na,
dr__kiasi, k__linys, l__kštė, g__smė, l__žuvis, m__sa,
r__plioti.

o-uo Agur__tis, ag__na, ašt__ni,
art__jas, až__las, bur__kas, d__bė,
darž__vė, g__bšūs, akm__, akt__rius, __da, sl__ksnis, g__dus,
n__dai, b__ružė, d__na, __das, k__las, d__vana.

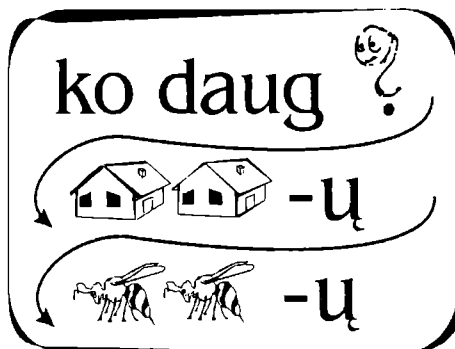
Perskaityk žodžius, taisyklingai tardamas garsus.

A black and white line drawing of a personified letter 'L'. The 'L' has a large, expressive face with wide eyes and a small, curved mouth. It has long, thin arms and legs, ending in simple, rounded feet. The 'L' is holding a large carrot in its right hand, with its fingers wrapped around the stem. The drawing is simple and whimsical, typical of children's educational materials.

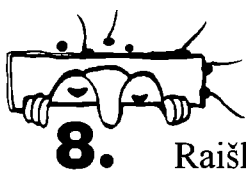
a...b . c

I kokių klausimų atsako teksto žodžiai, kurių gale parašyta nosinė?

7. Irašyk žodžius:

Gražu _____ vasarą. _____ noksta obuoliai. _____ žydi
Kur? Kur? Kur?
 kvapios gėlės. Puokštelę parnešiu _____ į namus, pamerksiu _____.
kam? į ką?
 Pririnksiu obuolių ir sudėsiu _____. Kai tėveliai grįš _____, labai
į ką? į ką?
 nudžiugs. Vakare eisime _____.
į ką?

8. Raiškiai perskaityk tekstą.

KELIONĖJE

Karštą vasaros dieną Arvydas su močiute grįžta iš miesto.

Arvydas pavargo. Jis tiesia rankas ir prašo:

– Bobute, panešk mane!

– Arvydai, eik pats. Aš pavargau.

Arvydas stebisi:

– Bobute, tu tokia didelė ir pavargai!

– Žinoma, pavargau. Aš jau sena.

Arvydas žiūri į žilus bobutės plaukus, paskui klausia:

– Bobute, ar aš būsiu senas?

– Žinoma, būsi. Visi žmonės pasensta.

– O kada, ar nežinai?

– Kada? Tada, kai nueisi savo gyvenime tiek kelio, kiek aš. Tada ir būsi senas!

Pagal R. Kašauską

Skirtingomis spalvomis pabrauk Arvydo, močiutės ir autoriaus žodžius.

Į sąsiuvinį stulpeliu užrašyk žodžius, kuriuose yra **e**, **ė** ir **ie**.

9. Užpildyk lentelę priešingos reikšmės žodžiais:

žiema		taip	
juodas		mažas	
anksti		klausti	
bailus		imti	
šilta		dešinėje	
sotus		greitai	
pabaiga		žemai	
daug		priešas	

Žodžiai: mažai, pradžia, draugas, alkanas, aukštai, šalta, lėtai, drąsus, kairėje, lengvas, duoti, vėlai, atsakyti, baltas, didelis, ne, vasara.

10. Įrašyk *ei* arba *ie*.

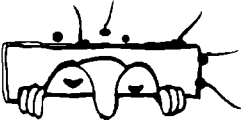
Al__jus, bas__nas, at__tis, sn__gas, š__nas, __gulys,
k__tas, s__na, __klus, kv__čiai, __lė, l__tuvis, av__tė,
k__stas, g__dras, kr__da, dv__se, __na, br__dis, k__mas,
v__das, m__lė.

Perskaityk žodžius, aiškiai tardamas *ei* ir *ie*, ir pasitikrink, ar nesuklydai.

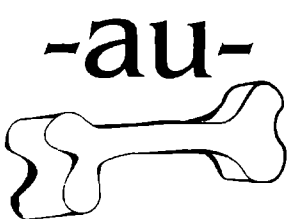

11. Nurašyk sakinius. Skliausteliuose esančius žodžius pakeisk taip, kad jie atsakytų į klausimą *ko?*

1. Naktis buvo pilna keistų (garsai), (šešėliai), (kvapai). 2. Parke augo daug (kaštonai), (tujos), (klevai). 3. Šią vasarą miške prisirpo daug (avietės). 4. Lietuvoje nebėra tiek (briedžiai), kiek buvo anksčiau. 5. Po lietaus ėmė rodytis daug (kazlėkai), (voveraitės), net (baravykai). 6. Iš mašinos dėdė iškėlė keletą (kėdės), (ryšuliai) ir (dėžės).

12. Skaitydamas žodžius poromis, įsiklausyk, kaip tari paryškintų skiemenų priebalsius – kietai ar minkštai.

kaulas – **kiaulė**
laukas – **liaunas**
kraujas – **kriaušė**
šaukia – **šiaudas**

-au- -iau-

glaudžia – **gliaudio**
darau – **gėriau**
rašau – **rašiau**
naujas – **seniau**

13. Ar moki mandagiai kalbėti telefonu? Parink ir įrašyk tinkamus žodžius: *deja, laba diena, ačiū, malonėkite, sudie, viso gero, prašau, klausau, alio.*

–

– **Laba diena.**

–

Paulių. _____ **pakviesti**

–

_____, **Pauliaus**
nėra.

–

Čia skambina Julius.
_____ **perduoti Pauliui,**
jog šiandien treniruotės nebus.

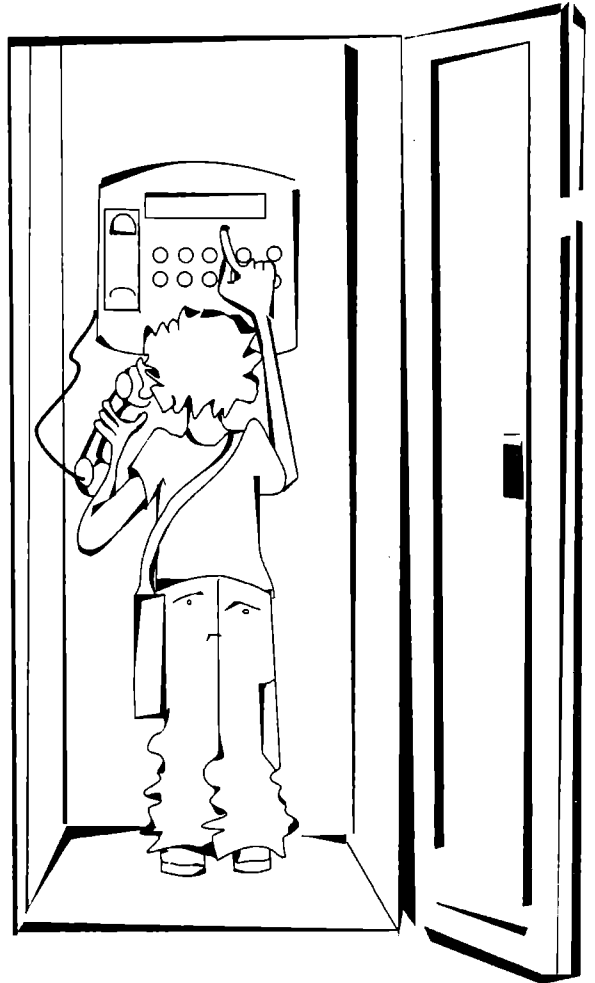
–

_____, **kad**
pranešėte. Būtinai perduosiu.

–

–

Juliaus žodžius pabrauk spalvotu pieštuku.

14. Pakeisk žodžius pagal pavyzdį.

ką veikiu?

Skaityti – skaitau,

Sakyti – _____ ,

Taisyti – _____ ,

Matyti – _____ ,

Laikyti – _____ ,

Rašyti – _____ ,

ką veikiau?

skaičiau

15. Prie žodžių, kuriems tinka, pridėk priesagą *-(i)ausias*. Kuo skiriasi šių žodžių reikšmės?

Žvalus – _____

Dosnus – _____

Drovus – _____

Ledinis – _____

Auksinis – _____

Stropus – _____

Kuklus – _____

16. Pakeisk žodžius. Skiemenis su priebalse *j* pabrauk.

Ką jis veikia?

Ką jis veikė?

Ką tu veikei?

Moja – _____

mojo – _____

mojai

Kloja – _____

Lieja – _____

Sėja – _____

Joja – _____

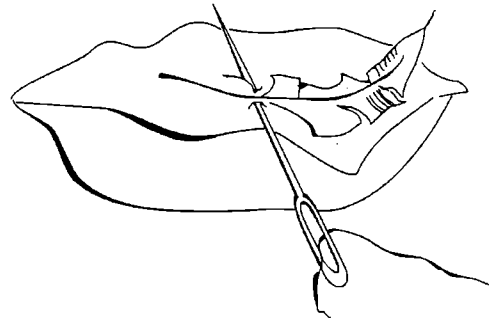
17. Parašyk šių žodžių daugiskaitą.

Siuvėjas – _____

Kirpėjas – _____

Vežėjas – _____

Gynėjas – _____

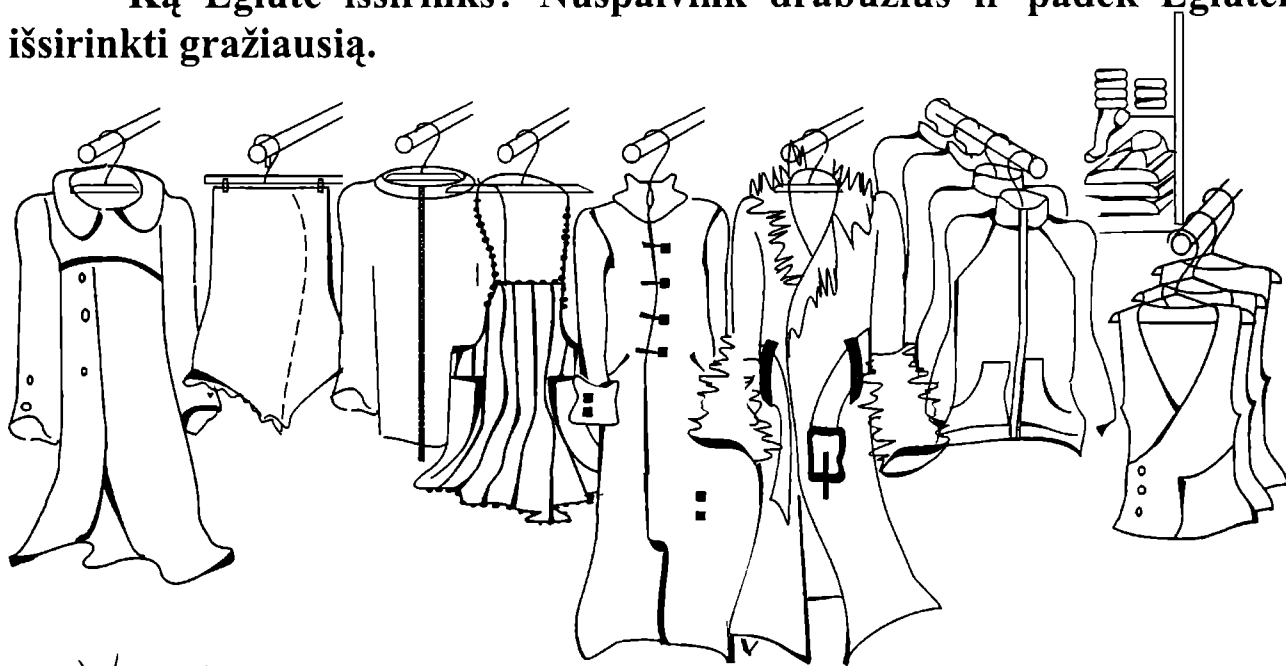

18. Perskaityk tekstą ir įrašyk praleistas žodžių galūnes.

Mama Eglutei paruošė staigmen____(ką?) – nusivedė į drabužių parduotuv____(ką?) ir pasiūlė išsirinkti patį gražiausią drabuž____(ką?). Eglutei akys apraibo. Pačiame priekyje kabojo žalios suknelės, dail____(kaip?) papuoštos baltomis apykaklaitėmis. Šalia jų ak____(ką?) traukė tams____(kaip?) mėlyni sijonai, kiek šviesesnės palaidinės su užtrauktukais. Žaisming____(kaip?) atrodė dryžuotos prijuostės, papuoštos kutais. Gražūs buvo ir švies____(kaip?) rusvi apsiaustai su keistomis kilpomis ir sagomis. Atlapą puošė sagė. Žiemos laukė minkšti plačiais rankogaliais kailiniai, kurių pamušalas išmargintas snaigių figūromis. Lentynose tvarking____(kaip?) sudėtos pėdkelnės, baltinukai, marškinėliai. Raudonskruostis manekenas apdengtas gėlėta pižama. O kur dar striukių, liemenių ir švarkelių gausybė!

Ką Eglutė išsirinks? Nuspelvink drabužius ir padėk Eglutei išsirinkti gražiausią.

19. Kas nupiešta? Parašyk. Minkštai tariamus priebalsius pabrauk.

20. Kas skliaustuose netinka, išbrauk.

Kai mėlynas – juo(k ar ki)asi, kai pilkas – ver(k ar ki)a. Be kir(v ar vi)o, be kirve(l ar li)o, be gražto, be gražte(l ar li)o tiltą pastato. Bė(g ar gi)a, akmenis čiupinėdama, pakraš(č ar čiu)us žiūrinė(d ar di)ama. Vienas bro(l ar li)ukas tarp dvie(j ar ji)ų sesy(č ar či)ų. Dieną kaulus ne(š ar ši)oja, naktį stovi išsi(ž ar ži)ojes.

21. Perskaityk apsakymą. Parašyk atpasakojimo planą iš 4-5 dalių ir pagal jį kuo smulkiau papasakok.

KAS KOKIĄ TURI ŠIRDĮ

Vaikai linksmiai žaidė kieme. Mergaitės šokinėjo per virvutę, berniukai spardė kamuolį, o patys mažyliai iš smėlio ir akmenukų statė Gedimino pilį. Tik nieko neveikė antraklasis Algis. Iš pradžių jis pirštu grėžiojo nosį, paskui, galvą užvertęs į dangų, ėmė švilpauti. Bet ir švilpti jam įgriso. Tada jis, prišokęs prie mažylių, kojomis sutrypė pilį. O vienam berniukui iš rankų išplėšė kastuvėlį ir nusviedė į griovį.

– Nueisi ten ir rasi, – nusikvatojo Algis.

Mažas berniukas gaudžiai pravirko. Atskubėjo Onutė. Suknelės kraštu ji nušluostė berniukui ašaras, paglostė ir, kad neverktų, įbruko į rankas savo sviedinuką

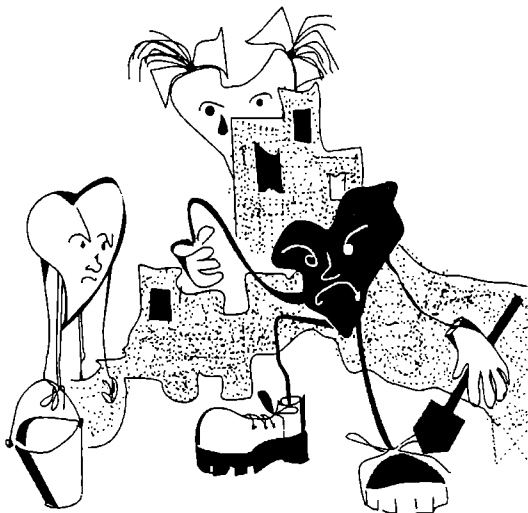
– Kaip tau negėda? – subarė Algį. – Širdį turėtum! Ar gražu skriausti mažuosius?

Algis, plačiai išsižergęs, atšovė:

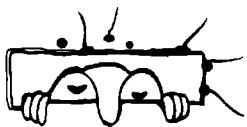
– Pašnekėjo. Jei neturėčiau širdies, nebūčiau gyvas.

Senelis, sėdėjęs netoliese su laikraščiu rankoje, pro akinių viršų sužiuro į vaikus ir pasakė:

– Tiesa, ir tu turi širdį. Bet Onutės širdis kitokia – žmoniška. Auksinė.

K. Marukas

22. Povilas apsilankė pašte, parduotuvėje, gydytojo kabinete ir pas draugą. Žinoma, pirmiausia jis mandagiai pasisveikino:

Parašyk, kaip Povilas galėjo pasisveikinti.

Kaip Povilas kreipėsi į šiuos žmones, ko klausė ir ką jie atsakė?

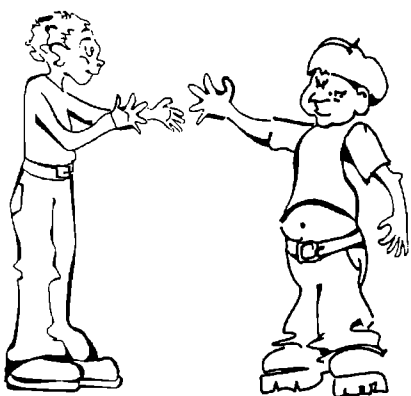
– *Laiškininke, kada mano draugas gaus šį laišką?*

– *Jau rytoj jis džiaugsis ir skaitys tavo laišką.*

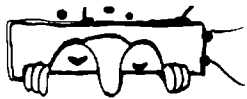

– *Gydytoja, _____?*

– _____.

23. Įrašyk *i* arba *y*, *u* arba *ū*. Pasitikrink, parinkdamas giminišką žodį, kuriame praleistas garsas yra kirčiuotame skiemenyje ir tariamas aiškiai. Pvz., *sūrelis*, *nes sūris*.

i ar *y*

Ž___drūnė, nes _____; t___griukas, nes _____
 t___krovė, nes _____; š___psotis, nes _____
 r___tinys, nes _____; b___telė, nes _____
 r___zikuoti, nes _____; ž___dėjimas, nes _____
 z___zimas, nes _____; r___tojus, nes _____

u ar *ū*

B___gnelis, nes _____; rūpėti, nes _____
 an___kėlis, nes _____; kr___mokšniai, nes _____
 ___žimas, nes _____; ___peliukas, nes _____
 ___suotas, nes _____; t___štėti, nes _____
 š___kuosena, nes _____; ___kininkauti, nes _____

Įsimink!

ryšulys
sūpuoklės
sūkurys

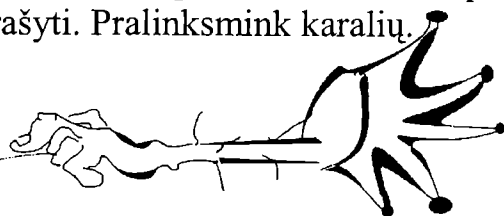
24. Skaityk ir įrašyk praleistas raides *i* arba *y*, *u* arba *ū*.

Sėdėdamas ant t___lto, Antanukas stebėjo ___peliuko sūkurius.
 Po kr___mokšniais spurdėjo keistas r___šulys. S___puoklės kėlė
 aukšt___n į dangaus ž___drynę, po to ___ždamos leidosi žemyn.
 R___denį t___štėja ___kininkų laukai, bet p___lnėja aruodai.

25. Karalius, vardu Žodis, labai mėgsta klausytis varpelių muzikos. Varpeliai suskambės, jei prie jų žodžiai bus teisingai surašyti. Pralinksminink karalių.

Karalius ŽODIS

Pagal A. Stašinskienę

26. Prie minkštos pagalvės parašyk žodžių su minkštumo ženklu, o prie kieto akmens – be minkštumo ženklo.

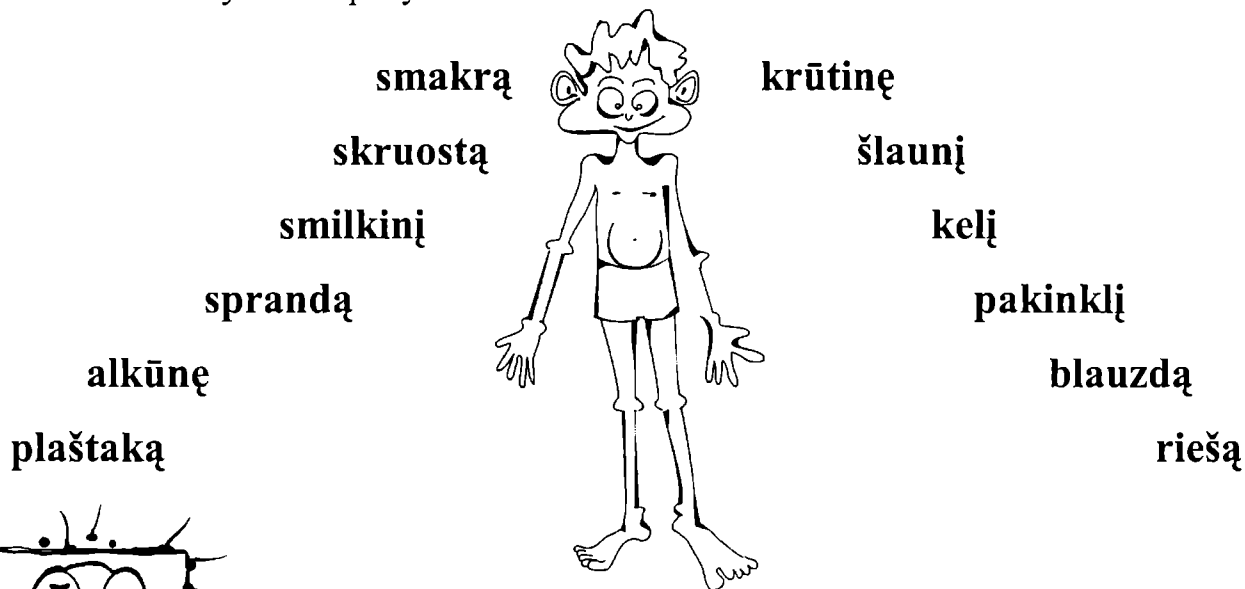

27. Perskaityk sakinį ir išidėmėk sunkesnės rašybos žodžius. Išimink sakinį ir jį uždengęs parašyk į sąsiuvinį. Pasitikrink, ar gerai parašei.

Aš atsikeliu anksti rytą. Praveriu langelį ir darau rytinę mankštą. Nusiprausiu šaltu vandeniu ir einu pusryčiauti. Po pusryčių dar peržiūriu knygas. Stengiuosi niekada nevėluoti į mokyklą.

28. Rodyklėmis pažymėk šias kūno dalis:

29. Surask vienerūšes sakinio dalis. Į kokį klausimą jos atsako?

Pakelėje žydėjo rugiagėlės, ramunės. Pavasarį darže pasėjome morkų, burokų, žirnių, pupų. Aš nusipirkau knygą, sąsiuvinį, pieštuką ir trintuką. Aušrai, Linai, Karoliui ir Gretai labiausiai patinka muzikos pamokos.

30. Parašyk po sakinį su šiomis žodžių grupėmis:

Rugiai, kviečiai, miežiai, avižos.

Algirdas, Kęstutis, Jogaila.

Janina Degutytė, Aldona Liobytė, Sigitas Geda.

31. Pagal pavyzdį parašyk žodžių su priesaga **–(i)ukas**:

Puodas – puodukas

Liūtas – _____

Ažuolas – ažuoliukas

Brolis – _____

Tomas – _____

Paltas – _____

Kalnas – _____

Šuo – _____

32. Skaityk straipsnelį. Vietoj brūkšnelių, kur reikia, parašyk minkštumo ženklą.

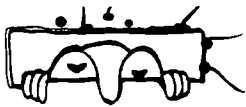
KVIEČIAI

Didž__ausi plot__ai pasaulyje apsėti kvieč__ais. Po j__ų eina rug__ai, avižos, miež__ai, soros, kukurūz__ai, ryž__ai ir grik__ai. Skiriami žiemin__ai ir vasarin__ai kvieč__ai. Žiemin__ai kvieč__ai sėj__ami rudenį. Jie dygsta, sužel__a krūmel__ais ir peržiemoj__a po sniegu. Pavasarį žiemin__ai kvieč__ai vėl ima augti, pasirodo stieb__ai ir varpos. Vasarin__ai kvieč__ai sėj__ami anksti pavasarį. Iš kvietin__ų milt__ų kepama duona, pyrag__ai, gaminami įv__airūs konditerij__os gamin__ai.

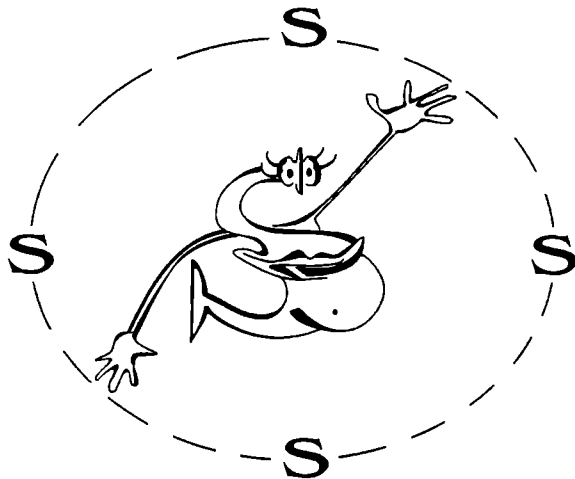

33. Nubrauk nereikalingą raidę:

(Vv)ilkas, (Rr)ūta, (Kk)lasė, (Ll)ietuva, (Kk)alba, (Nn)ėris,
(Vv)ardas, (Aa)rnoldas, (Pp)lungė, (Pp)alaukė, (Mm)inija,
(Rr)aimundas.

34. Kokius žinai vardus,
prasidedančius raide s?
Įrašyk.

35. Užbaik sakinius. Vienarūšės sakinio dalis pabrauk.

Gėrėjausi (koku?) vakaru. Bandeles kepa (iš ko?)

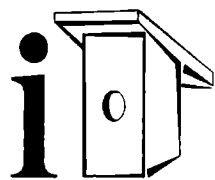
..... , ,

Paukščiai lizdus suka (kur?) ,

,

36. Prisimink, kaip tariame *i*, *y* ir *u*, *ū*. Įrašyk praleistas raides.

Tėv__nė, pip__ras, m__gla, sl__vos,
mok__kla, puš__nas, m__škas, g__lė,
dob__las, mėl__nės, lazd__nas,
ram__bė, kil__mas, ešer__s, ungur__s,
obuol__s.

Ram__nė, geg__tė, dreb__lė, p__ga,
b__gnas, rup__žė, an__kas,
arb__zas, bars__kas, mal__nas,
m__smirė, bor__žė, perk__nas,
d__mai, d__gnas, šil__ma, k__rapka,
š__linys, Nem__nas, Liet__va.

37. Šiuose sakiniuose priešdėliai parašyti neteisingai. Surask juos ir ištaisyk klaidas.

Kaliausę tėvelis iš nešė į daržą. Iš rūko iš kyla aukšti meldai. Į kiemą į bėgo uždusęs Sauliukas. Į Vilnių į važiavome vakarop. Rimgaudas į traukė galvą į kailinių apykaklę. Iš lindo yla iš maišo.

38. Skaityk tekstą, pažymėk skyrybos ženklus.

Mokytoja liepė parašyti rašinėlį „Mano šeimos kilmė“.

Pranukas namie klausia:

Mamyte kaip aš pasaulyje atsiradau

Mama atsakė:

Tave sūneli atnešė gandas

Mamuliuk o kaip atsirado tėtė

Mama patylėjo, po to šyptelėjo:

Sūnau tėvelį taip pat atnešė gandas

Pranelis paniuro, pagalvojo ir parašė:

“Jau trys kartos mano šeimoje negimė normaliai”

Rask žodžius, kurie turi mažybinę-maloningą reikšmę.

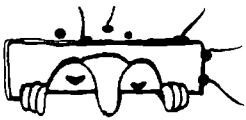
39. Užbaik sakinius.

Dūmai rūko (iš ko?)

Iš kiemo (ką veikė?) mašina.

Voras nusileido (į ką?)

Į virtuvę (ką veikė?) brolis.

40. Prisimink, kaip rašome priešdėlius. Parašyk tokių žodžių.

įneša

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

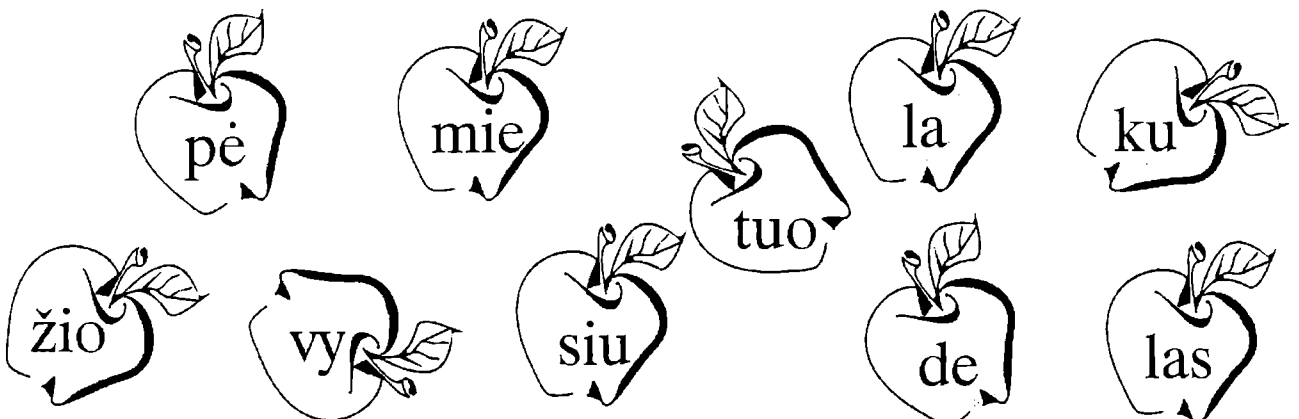
.....

.....

.....

41. Perskaityk skiemenis. Obuolius su minkštaisiais priebalsiais nuspalvink. Sugalvok su jais žodžių.

42. Nubrauk nereikalingas raides.

Traukinyje buvo daug žmon iu . Aušrelė nenuleido ak iu nuo
moč iu tės, kuri sėdėjo priešais. Saulėje nubl iu kusi skarelė slėpė
pražil iu sius plaukus, kel io s jų sruogos krito ant raukšl iu išvagotos
kaktos. Moč iu tės veidas spindėjo. Kartais jos ram iu veidu
nuslysdavo šypsena, kartais akys į tolį ž iū rėjo su ilges iu , tačiau
visą laiką jos dž iau gėsi. Apie ką galvojo ši žilagalvė senelė?

43. Perskaityk žodžius, aiškiai tardamas garsus. Paaiškink žodžių reikšmes.

basas – pasas
badas – padas
baltas – paltas
labas – lapas
bokštas – pokštas

darė – tarė
vardai – vartai
lenda – lenta
dušas – tušas
dėdė – tėtė

garas – karas
galva – kalva
sega – seka
geras – keras

žalia – šalia
žeria – šeria
ryžiai – ryšiai
žyla – šyla

44. Nustatyk, kuriuos priebalsius tari skardžiai, o kuriuos – dusliai.

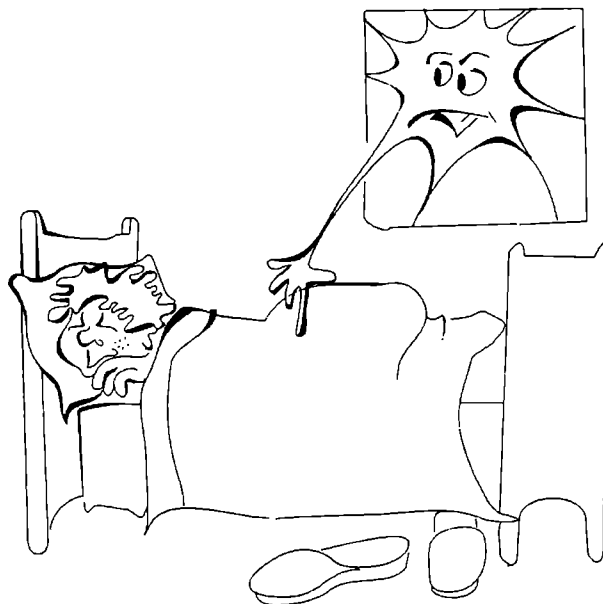
P b d t k g z s ž š č dž c dz

45. Perskaityk tekstą. Pasakyk, kodėl Mindaugas jaučiasi nelaimingas.

Saulė pažvelgė pro langą. Mindaugas patrynė akis, apžvelgė kambaryje išmėtytus drabužius ir tingiai nusižiovavo. Nosį pakuteno iš virtuvės atsklidęs malonus kvapas.

Girdėjo, kaip mama kviečia pusryčiauti, tačiau neskubėjo – iškišo iš po antklodės koją, nužvelgė seniai karpytus kojų nagus. „Ir vėl diena bus niekam tikusi. Mama prašys palaistyti pomidorus, broliui vėl turėsiu paskolinti dviratį... O gal jį paslėpti krūmuose prie tvenkinio?“ –

mąstė jis. Mintis nutraukė mama. Įėjusi padėjo ant stalo blynus su braškių uogiene, pabučiavo sūnaus kaktą, pakedeno plaukus. „Galėjo neskubėti ... Ir kodėl aš toks nelaimingas?“ – sumurmėjo Mindaugas.

Kurie iš šių žodžių tinka Mindaugui:

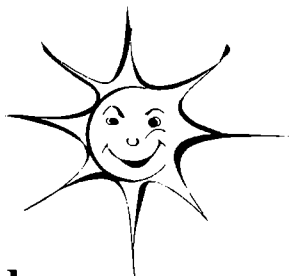
tingus, dosnus, tvarkingas, nekantrus, nemandagus, šykštus, darbštus, nepaslaugus, niurgzlys, paslaugus, pasyvus, netvarkingas.

Parašyk apie save:

46. Ruduo – permainingų orų metas. Viena dieną lyja, kitą – saulė dangumi ridinėjasi. Žiūrėk – pirmadienį lyg ir bobų vasara, o trečiadienį – rūškanas ruduo. Parink žodžius, tinkančius pirmadienio ir trečiadienio orams. Kurie iš šių žodžių yra priešingos reikšmės?

PIRMADIENIS

Giedras

TREČIADIENIS

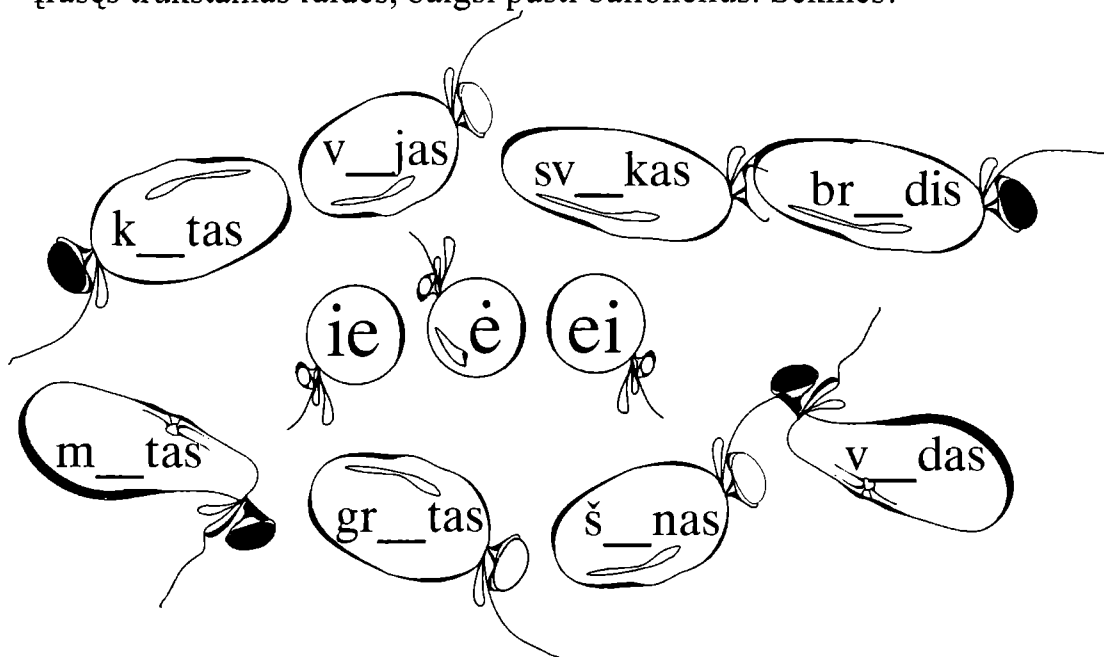

Miglotas

Žodžiai: anksti, apniukęs, vėlai, skaistus, ryškus, blankus, saulėtas, vėjuotas, debesuotas, tylus, skaidrus, drėgnas, drumzlinas, sausas.

47. Įrašęs trūkstamas raides, baigsi pūsti balionėlius. Sėkmės!

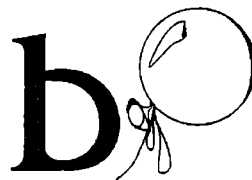

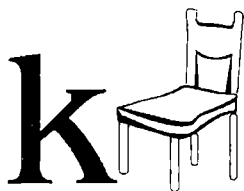
48. Įsiklausyk, kaip tari žodžius, ir įrašyk raides:

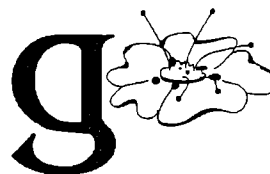
ar

Do ____ilas, ____ienė, ____ulvė, ro____ė, le____šė, ____rangus,
švil____ė, o____uolys, ži____utė, grė____lys, ____uodas, ____a____aisa,
____aka____a, ____a____ūga.

ar

____opūstas, bru____nė, žemuo____ė, ____ilė, ____ulbė,
____abykla, ____ny____a, a____ur____as, ____iliu____as, ____le____esys,
____in____las, ____ilo____ramas, bė____i____as, ____en____ūra.

49. Pakeisk žodžių skardžiuosius priebalsius dusliaisiais, o dusliuosius – skardžiaisiais. Paaiškink žodžių reikšmes.

Garbė – karpė

Teka – _____

Dažo – _____

Tarpas – _____

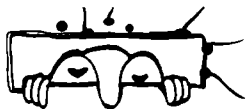
Baldas – _____

Košė – _____

Žiebia – _____

Kerpė – _____

Šipina – _____

50. Perskaityk ir įrašyk praleistas raides *e, ė, ie*.

KAS DIDŽIAUSIAS BAILYS?

Išgirdo kartą kišk__lis, kad žmonės
bailius jo vardu vadina. Mąsto sau v__nas
po krūm__liu: varlės nebijau, dr__žo
nebijau, boruž__s, skruzd__l__s, sl__ko,
p__telišk__s nebijau. Lap__s bijau, bet ji
bijo vilko ir m__škos, o š__ bijo liūt__s,
ug__s, v__tros ir paties žmogaus. Tad
kod__l tik ji, kišk__lį, bail__liu vadina?

51. Suskirstyk žodžius skiemenimis. Parink tinkamą priesagą ir sudaryk mažybinius žodžius. Kodėl vieniems žodžiams tinka *-el-*, o kitiems *-ėl-*?

ber | žas
kibiras
sūnus
upė
kepurė

- el -
- ėl -

ve | ži | mas
šaka
malūnas
drebulė
lieptas

?

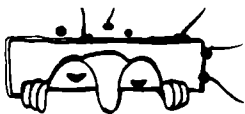
Jei žodyje _____ skiemenys, pridedame priesagą -el-. Jei _____ ?

žodyje daugiau skiemenų, pridedame priesagą _____.

52. Perskaityk žodžius, aiškiai tardamas *o, uo*.

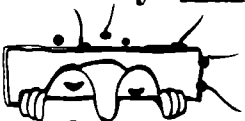
Aguonėlė, duoninė, guodėjas, kuodelis, kuosiukai, artojėlis,
balionėlis, blogai, broliukas, kojūgalis.

53.

Įrašyk praleistas *u, ui, iu, iui*. Kur reikia, parašyk nosines.

Atmink: ne vietoje padėtas taškelis virš raidės *i* gali būti klaida ir keisti žodį!

1. Džiaugiuosi šilt____ or____, šveln____ vėj____, vaisk____ dangumi. 2. Jurg____ ir Petr____ patinka dailės pamokos. 3. Lek____, skuodž____ kiek įmanydamas pask____ drugelį, bet kur jį pavysi! 4. Katin____ įpil____ pieno, šun____ pamet____ kaul____, gaidž____ paber____ trupin____, o sau prisiskin____ obuol____ ir slyv____. 5. Bėgs____ kel____, skris____ or____, plauks____ ežer____, jei reikės net vandenyn____, bet pas tave atvyks____ laik____.

54.

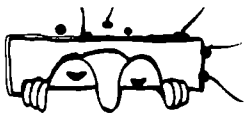
Skaityk tekstą ir, žiūrėdamas į piešinį, įrašyk praleistus žodžius: kairėje, dešinėje, už, prieš, ant, po, šalia, viduryje.

Per dailės pamoką Andrius piešė kiemą. Piešinio _____ – jo namas. Namu _____ užtvirta tvora. _____ tvoros žaliuoja sodas. _____ sodą – šulinys, _____ šulinio yra suolas, o _____ jo – kibiras. Namu _____ pusėje auga drebulės. _____ medžių šakomis – šuns būda.

Dar norėjo Andrius nupiešti prieš būdą snaudžiantį šunį, o ant suolo tupintį katina, bet nespėjo. Gal tu nupieši?

Papasakok apie Andriaus piešinį, vartodamas kuo daugiau žodžių su priesagomis *-el-*, *-ėl-*.

55. Sudaryk žodžius su priesagomis:

Šuo

–ukas, –(i)ukas

–elis, –ėlis

šuniukas

šunelis

Gaidys

Voras

Vieversys

Beržas

Ažuolas

Brolis

56. Įrašyk tinkamus žodžius.

Bites prižiūri bitininkas, daržą – _____, sodą –

_____, mišką – _____, ūkį –

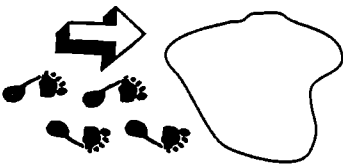
_____, kelią – _____, gėles –

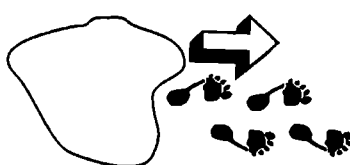
_____.

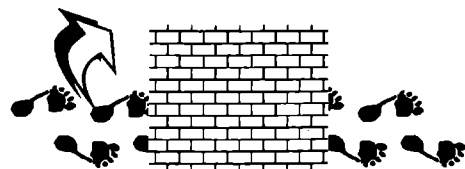
Ką veikia darbininkas, mokslininkas, mūrininkas?

57. Sudaryk ir užrašyk žodžius su priešdėliais *į*–, *iš*–, *už*– po tais ženklais, kurie atitinka sudarytų žodžių reikšmę.

58. Nurašydamas straipsnelį įrašyk praleistas raides *i, y, u, ū*.

ZYLĖS GIESMĖ

T__pi z__lė pradedančio ž__dėti beržo virš__nėje ir,
ži__rėdama į amž__ną p__šų žal__mą, gieda.

Tas beržas toks d__delis, o z__lutė tokia maža, kad sunku ją ir
įži__rėti.

Saulė at__džiau žvilgtelėjo į m__šką – v__sai ištirpo jos
spinduliuose maža z__l__tė.

Bet giesmė – varpelio skambes__s – l__ko!

P. Naraškevičius

59. Sudaryk ir parašyk žodžius pagal pavyzdį. Žodžių šaknis pabrauk.

Pušis	–	pušėlė	–	pušynas
Avietė–			–	
Obelis–			–	
Kriaušė–			–	
Drebulė–			–	
Gėlė –			–	

Kaip pasikeitė žodžių reikšmės, kai prie šaknies pridėjai priesagas *–el–* (*–ėl–*) ir *–yn–*?

60. Tarp žodžių su priešdėliais (*su–*) pasislėpė 7 žodžiai gudruoliai. Surask juos.

Sudėtis, sutapimas, subtilus, suktybė, subildėti, sukinėti, suknelė, sulaukti, sušukti, sula, surasti, sunkus, sultys.

61. Vidutė labai skubėjo užrašyti girdėtą pasaką ir pamiršo, o gal nemokėjo užrašyti skyrybos ženklų. Padėk jai ištaisyti klaidas.

Senele kodėl tavo tokios didelės akys

Kad tave anūkėle geriau matyčiau

Senele kodėl tavo tokios didelės ausys

Kad tave brangioji geriau girdėčiau

O kodėl senele tavo tokie dideli dantys

Kad tave mergaite suėščiau

Ar žinai, kokią pasaką norėjo užrašyti Vidutė? Ar moki ją pasekti?

62. Įrašyk *ė* arba *ie*. Pasitikrink, pasirinkdamas giminišką žodį, kuriame pakeisti garsai tariami kirčiuotai, aiškiai.

Pvz.: giesmelė, nes gieda, vėjelis, nes vėjas.

Miegelis, nes, tėvelis, nes

sienelė, nes, avietynas, nes

lėtai, nes, briedžiukas, nes

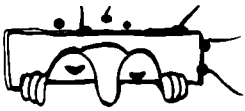
mėnulis, nes, driežiukas, nes

kėsintis, nes, smėliukas, nes

63. Sudaryk taisyklingus žodžius su priešdėliais *pa–, su–, ne–, į–, iš–, už–* iš šių veiksmažodžių:

šokti, rašyti, sakyti, traukti, vykti, augti.

64. Perskaityk pasaką.

DRAMBLYS IR OŽKA

Kartą išisneko dramblys ir ožka, katras daugiau suėda. Dramblys tarė:

- Aš daugiau suėdu.
- Ne, aš daugiau, – spyrėsi ožka.

Abudu susiginčijo taip smarkiai, kad niekaip negalėjo nusileisti. Tada jie paprašė liūtą, kad jis išspręstų, katras jų teisybūs. Liūtas pagalvojo ir tarė:

– Išeikite rytoj anksti rytą į pievas ir imkite ėsti žolę. Aš pažiūrėsiu, katras daugiau suėsite, ir sutvarkysiu taip, kad tas, katras daugiau suėdė, gyvens prie žmonių, o katras mažiau – gyvens miške ir vengs žmonių.

Ir dramblys su ožka anksti rytą išėjo į pievą. Liūtas nusekė paskui. Vakare jis liepė gyvuliams pasilsėti. Abudu atsigulė šalia didžiulio akmenio. Dramblys pradėjo snausti, o ožka sau gromuliuoja. Liūtas pasižiūrėjo į ožką ir klausia:

- Ką tu čia ėdi?
- Ogi visą dieną ėdžiau, ėdžiau ir vis alkana, – atsakė ožka, – tai dabar dar kiek akmenio pagraušiu.
- Ką tu sakai?! – nustebo liūtas.
- Tikrai, – sumekeno ožka. – Kai sugraušiu šitą akmenį, griebisiu dramblių.

Išgirdęs dramblys tuojau pašoko ir, kaip galvon duotas, nulėkė į mišką, o liūtas, nieko nebetaręs, nudyrino į tankumyną.

Nuo to laiko ožka gyvena prie žmonių ir viską ėda, tik ne akmenį, o dramblys gyvena miške.

Lietuvių liaudies pasaka

Papasakok pagal planą:

1. Dramblio ir ožkos ginčas.
2. Liūtas teisėjas.
3. Gyvūnų varžybos.
4. Ožkos gudrybė.

65. Įrašyk tinkamus priešdėlius *į-, iš-, su-*.

Sūnus prisilietė prie mamos ir tarsi ___tirpo nuo jos švelnumo. Į gimtadienį ___kviečiau geriausius draugus. Pasivaikščioti ___ėjau krapnojant pavasario lietui. Autobusas ___stojė ties senu ąžuolu. Algiukas į kambarį ___lėkė kaip akis išdegęs. Nevėžis ___teka į Nemuną.

66. Surask ir pabrauk daiktavardžius su priesagomis. Priesagas pažymėk.

Drugelis, kietaširdis, kibirkštis, darbininkas, nendrynas, karamelė, voruokas, jaunuolis, svajonė, varpelis, vieversys, knygynas, fotelis.

67. Parašęs atsakymus ir pabraukęs kiekvieno iš jų antrąjį skiemenį, sužinosi šios raganos vardą.

1. Žmonių padarytas paukščių namelis
2. Lietuvos himno autoriaus pavardė
3. Gyvūnas su sterble, gyvenantis Australijoje
4. Lietuvos miestas, kuriame yra Jūrų muziejus

68. Įrašyk praleistas raides, kur reikia – minkštumo ženklą.

Žiemos saulė ber____ šykščius spindulius. Beržai tyl____
linguoj____ plikomis šakomis, skarotos eglės niūniuoj____ lopšinę.
Lėt____ slenk____ gruodžio vakarai. Languose tyl____ užgęsta šviesos.
Pavasario ilgesys kuten____ širdį.

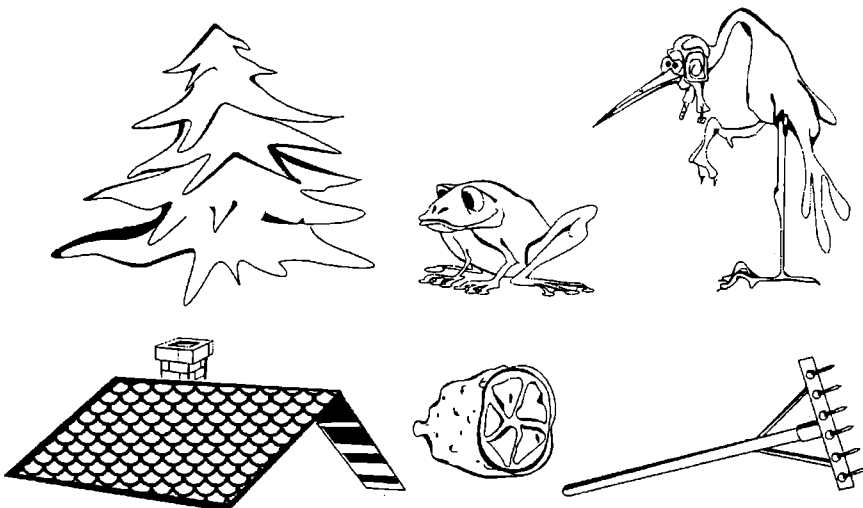

69. Į kuriuos kausimus atsako šie žodžiai?

	teka		verkia
tyliai		<i>ką veikia?</i>	
dainuoja		<i>kaip?</i>	
skaniai			
dūzgia			
			plačiai
			neša
			keliauja

70. Žodžiai prasideda nupieštų daiktų pavadinimais. Surask tinkamą pabaigą ir sudaryk naujus žodžius.

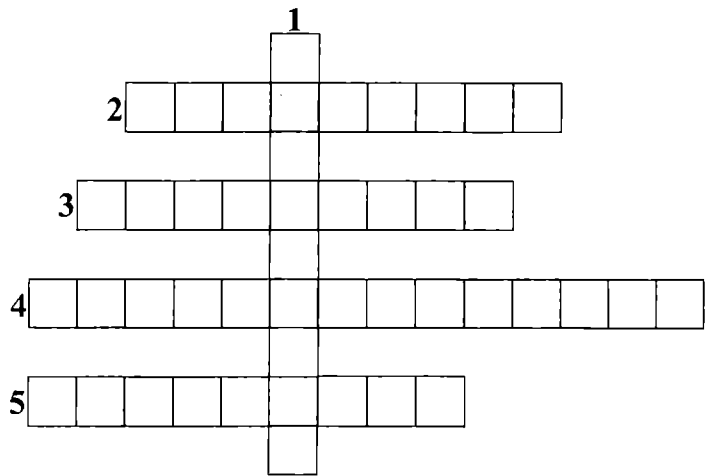

GYVIS,
LANGIS,
LIZDIS,
KOTIS,
ŠAKĖ,
MEDIS,

71. Išspręsk kryžiažodį.

1. Rudens mėnuo.
2. Gyvūnas su ragu ant nosies.
3. Apsauga nuo dujų, užsimaukšlinama ant galvos.
4. Įrankis, kuriuo ištraukiame kamštį.
5. Tiesiama ant stalo.

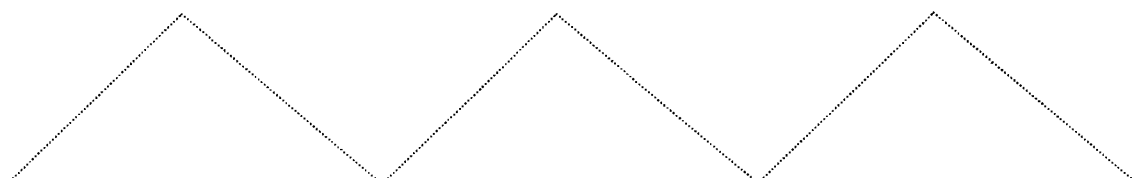
72. Įrašyk žodžių galūnes ir paaiškink jų rašybą.

Mano tėvelis labai mylėjo mišk____ (ką?). Pamenu, grybavome ankstyvą rugpjūčio ryt____ (ką?). Miško pakraštį____(kur?) jaunuolynas įsiliejo į žalią eglyn____ (ką?). Visu ūg____(kuo?) atsitiesusios, tarsi našt____(ką?) numetusios, stovėjo eglės. Aš pritūpiaiu. Netrukau pastebėti, kad jos auga lyg____(kaip?) eilėmis. Tėvelis lyg tarp kitko pasakė, kad šias egl____(ką?) jis pasodino tą ruden____(ką?), kai aš gimiau. Ir ram____(kaip?) šyptelėjo. Neseniai aš vėl nuėjau. Man pasirodė, jog eglės kažko lauk____ (ką veikia?) ...

73. Atidžiai perskaityk šiuos žodžius. Kaip tariame juose priebalses prieš *a*? Užrašyk šiuos žodžius.

Šiandien, vėliava, viešnia, svečias, kelias, pirkia.

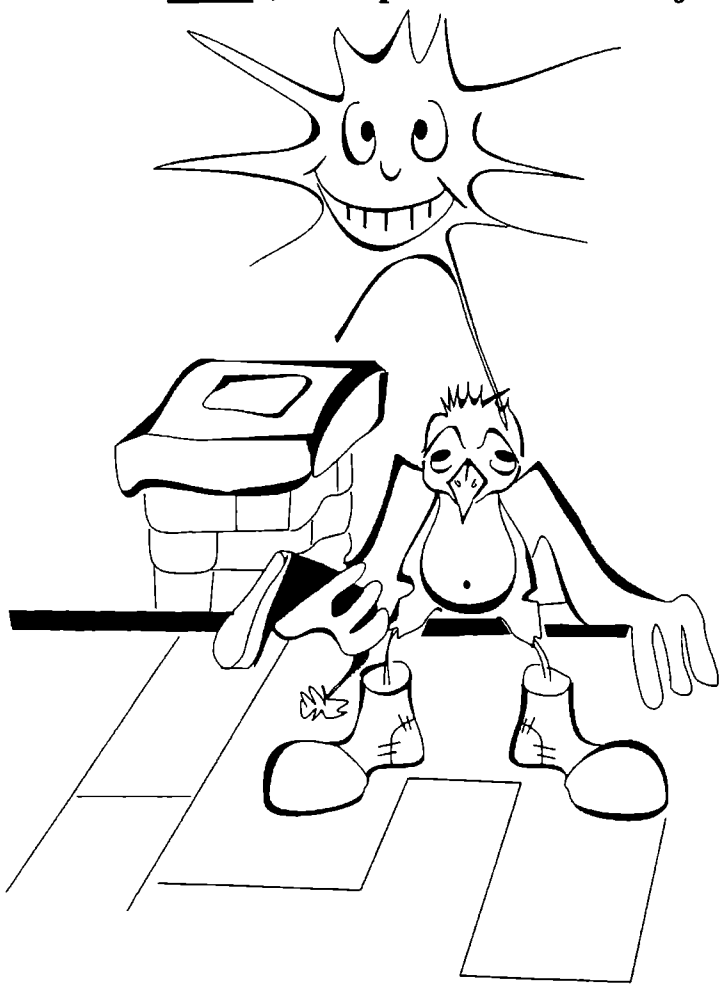

74. Skaityk straipsnelį. Vietoj brūkšnelių įrašyk trūkstamas balses *i, y* arba *u, ū*.

ŽVIRBLIŲ PIRTIS

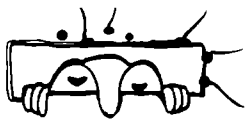
Žiema buvo ilga ir nuožmi. Žvaigždėtomis naktimis taip šalo, kad net tratėjo medžių šakos, p____škėjo tvoros, po storu ledu sunkiai d____savo upės. Ir žmonės, ir žvėr____s, ir paukščiai ieškojo šil____mos, kur įman____dami slėpėsi nuo tokio p____kto šalčio. Iš kiemų, patvorių, iš darž____nių palėpių dingo ir žvirbliai. Sulindo išminčiai į šiltus trobų kaminus ir kantriai laukė, kas čia b____s toliau. Ir sulaukė... Netikėtai atš____lo. Apie vasario v____durį šv____stelėjo iš nusigiedrijusio dangaus saulė, šiltais spinduliais l____žtelėjo sniegą, atokaitoje ėmė jį kaitinti, ir nuo pastatų stogų pradėjo kapsėti skaidr____s vandens lašai.

Vl. Dautartas

Paaiškink, kaip supranti: pyškėjo tvoros, dūsavo upės, saulė lyžtelėjo sniegą, nuožmi žiema.

Sugalvok po sakinį su šiais žodžių junginiais: saulės atokaitoje, žvaigždėtomis naktimis.

75. Perskaityk pasaką.

PASAKA APIE ŽĄSĮ

Karštą pavasario dieną išvedė žąsis savo mažuosius žąsyčius pasivaikščioti. Ji pirmą kartą parodė vaikams spindintį, žalią, džiaugsmingą pasaulį. Žąsyčiai linksmai skabė saldžius žolės stiebelius, šildėsi meiliuose saulutės spinduliuose, vaikščiojo po minkštą žolę. Ir žąsis buvo laiminga, matydama savo vaikučių džiaugsmą.

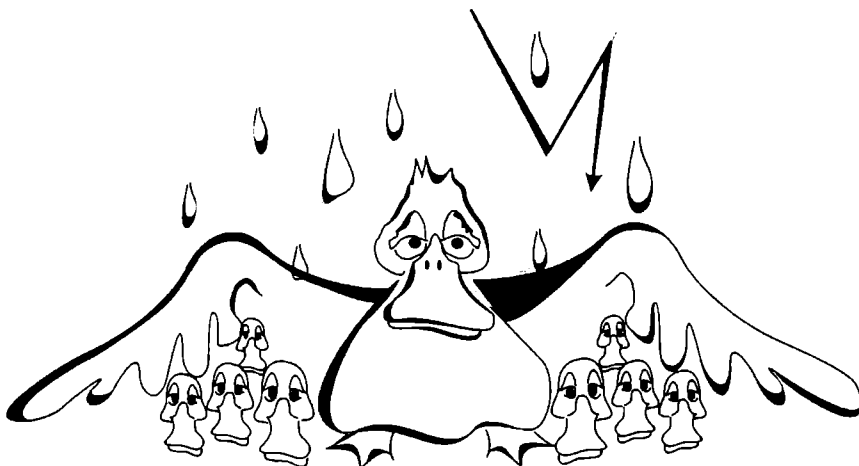
Iš to džiaugsmo vaikai pamiršo savo motiną ir pasklido po milžinišką žalią pievą. Neramiu balsu žąsis bandė šaukti vaikučius prie savęs, bet ne visi ją girdėjo. Tik staiga atslinko tamsūs debesys, ir ant žemės nukrito pirmieji stambūs lietaus lašai. Žąsiukai išsigando ir tuoj prisiminė mamą. Jos taip jiems prireikė, kad jie tekini nubėgo pas ją.

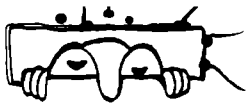
Tuo metu iš dangaus pasipylė stambi kruša. Bet jie jau buvo prie motinos, kuri pakėlė sparnus ir pridengė savo vaikus. Po sparnais buvo šilta ir saugu; žąsiukai girdėjo perkūno griausmą, vėtros kaukimą ir ledokšnių beldimą. Bet jiems ir į galvą neatėjo, kad yra dvi sparno pusės: viduje buvo šilta ir jauku, o išorėje – šalta ir pavojinga.

Paskui viskas nutilo. Žąsyčiams norėjosi greičiau į žaliąją pievą, bet motina nepakėlė sparnų. Jie pradėjo pykti, net ne prašyti, o reikalauti išleisti juos kuo greičiau. Motina pagaliau lėtai pakėlė sparnus. Išbėgę į pievą žąsiukai pamatė, kad motinos sparnai sužeisti, išplėšta daug plunksnų. Žąsis bandė ištiesti sparnus, bet nepajėgė. Žąsiukai tai matė, bet nepaklausė: mama, kas tau? Tik vienas, pats mažiausias ir silpniausias žąsytis priėjo prie motinos ir paklausė: „Mama, kodėl sužeisti tavo sparnai?“ O kiti žąsiukai jau buvo pasklidę po pievą, ir motina buvo laiminga.

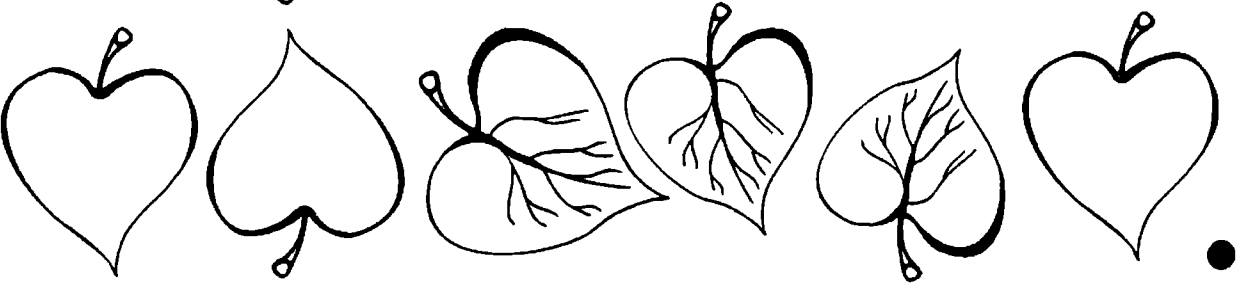
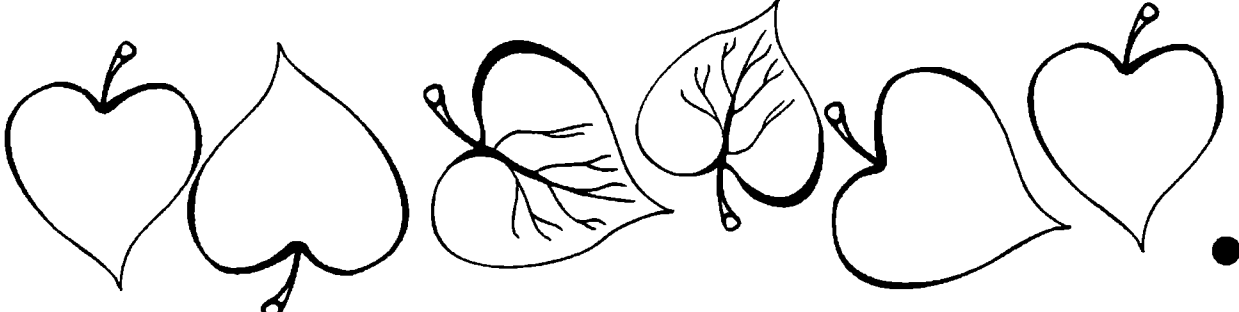
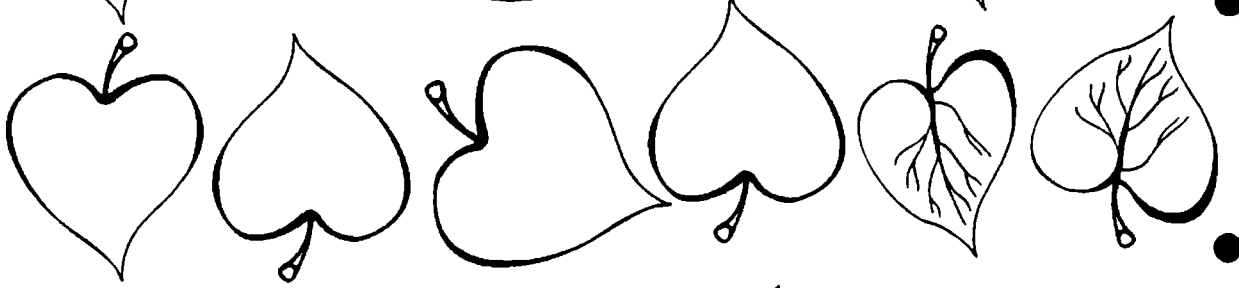
Pagal V. Suchomlinskį

Kodėl žąsis buvo laiminga? Sudaryk planą. Papasakok.

76. Sudaryk sakinius.

77. Perskaityk straipsnelį. Pabrauk žodžius, kurie atsako į klausimą *ką veikia?*

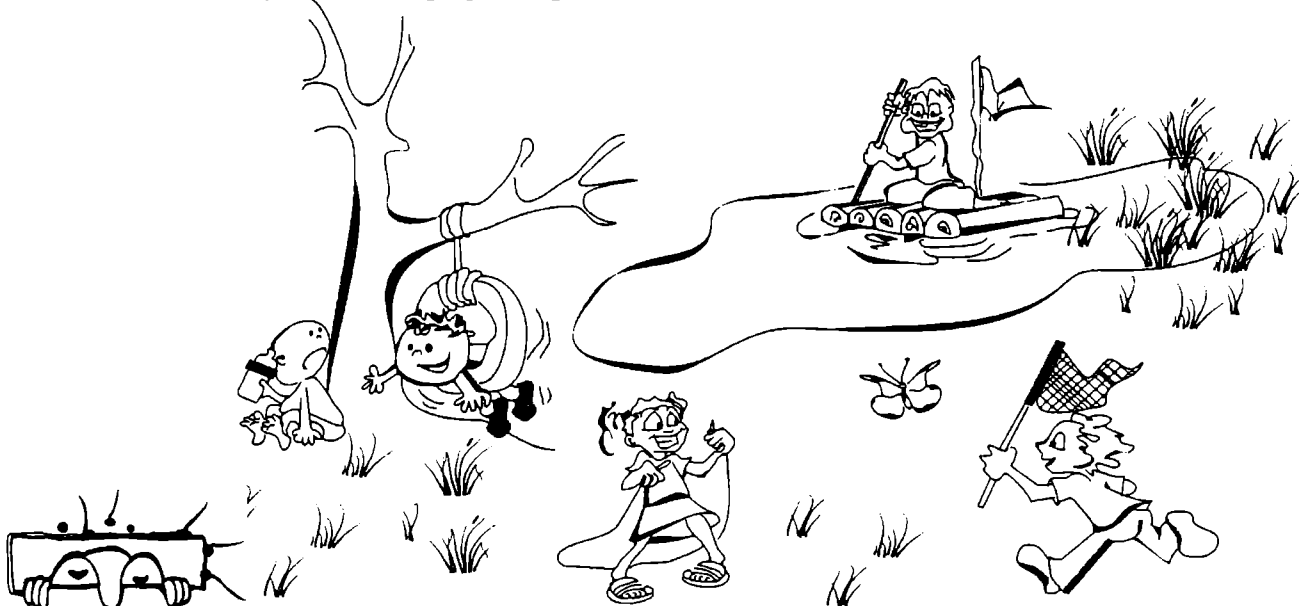
BE SLIDŽIŲ

Svilina šiaurys. Braška tvoros nuo speigo. Eini lauku – veidai dega. Plyšta kankorėžiukai, byra ant sniego sėklos. Sukasi eglynan viesulas, šluoja aukštumėles, sniegan kasa klonius. Neša balta lyguma žvilgantį sniegą ir mažutes sėklutes toli toli gena. Tegu gena – pavasarį eglių pridys naujose dirvose.

Gediminas Isokas

78. Sudaryk sakinių pagal šį paveikslėlį:

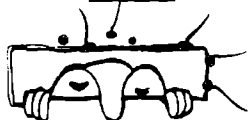
79. Išbraukęs mėnesių pavadinimus (↓→), iš likusių raidžių sužinosi, ko laukia visi žmonės Kalėdų naktį.

R	U	G	S	Ė	J	I	S	B	L
U	G	S	L	I	E	P	A	I	A
G	E	S	P	A	L	I	S	R	P
P	G	R	U	O	D	I	S	Ž	K
J	U	T	E	B	U	K	L	E	R
Ū	Ž	O	K	O	V	A	S	L	I
T	Ė	S	A	U	S	I	S	I	T
I	V	A	S	A	R	I	S	S	I
S	B	A	L	A	N	D	I	S	S

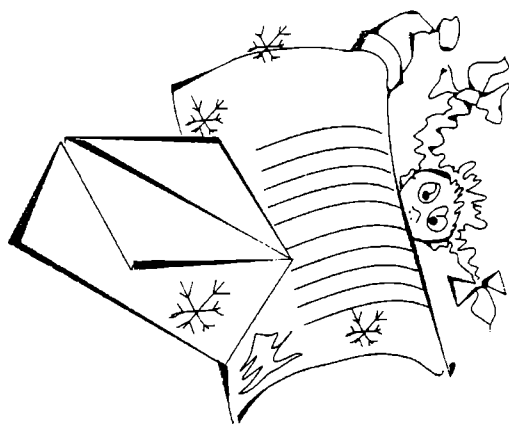

81. Įrašyk praleistas raides.

Toli šiaurėje yra paslaptingas kraštas su ledo rūmais. Juose gyvena Kalėdų Senelis. Visus metus jis ruoš____ dovanas geriems žmonėms. O kai atein____ žiema, Kalėdų Senelį užplūst____ jūra laiškų. Tada Senelis atsisėd____ į krėslą ir atidžiai perskait____ kiekvieną laiškėlį. Visai prieš pat Kalėdas Senelis apsivelk____ savo gražiuosius kailinius, užsided____ kepurę, sukraun____ į maišą dovanas, pasikink____ eiklųjį elnią ir išskub____ pas didelius ir mažus. Juk visi lauk____ dovanų!

82. Parašyk, kaip Tu lauki Kalėdų Senelio.

Štai ir baigėm darbą.

**Mes džiaugiamės Tavimi, nes Tu
labai stengeisi.**

**Linkim Tau sulaukti Kalėdų
Senelio.**

Tegul išsipildo visos Tavo svajonės!

Su šv. Kalėdom ir Naujaisiais metais!

ATSAKYMAI

1. 15 psl. *Mišlių atsakymai*. Dangus. Šaltis. Upė. Nosis. Batai.
2. 27 psl. *Žodžiai gudruoliai*: subtilus, suktybė, suknelė, sukinėti, sula, sunkus, sultys.
3. 28 psl. *Raganos vardas* Kidirgūpė.
4. 29 psl. Kryžiažodžio atsakymai.

Vertikaliai: lapkritis.

Horizontaliai: raganosis, dujokaukė, kamščiatraukis, staltiesė.

5. 33 psl. *Kryžiažodžio atsakymas*. Stebuklo.

Eugenija Jakimavičienė, Laima Vasiliauskienė
KALBOS UGDYMO PRATYBŲ SAŠIUVINIS
V dalis

Redagavo Algirdas Malakauskas